

La Generalitat de Catalunya i el futur de l'economia catalana

Jordi Pujol i Soley

Senyores, senyors, digníssimes autoritats:

Jo he de començar per dir-los que avui cometré una greu desatenció amb una institució tan venerable, tan nostra, tan entranyable com és l'Institut d'Estudis Catalans i com és la Secció d'Economia de la Societat Catalana d'Estudis Jurídics, Econòmics i Socials. Desatenció perquè un acte com aquest, que és un acte d'obertura de curs acadèmic, requereix allò que se'n diu un discurs acadèmic, un discurs ben preparat, ben fet, probablement llegit per donar-li tota la precisió i la solemnitat del cas. A mi, que tinc un defecte, que em sembla un defecte en un polític, d'escriure'm i fer-me els discursos normalment, amb molt poques excepcions, naturalment molt sovint em passa el que em passa: que arriba el dia del discurs sense haver pogut fer aquesta preparació acurada, aquesta preparació acadèmica en el més bon sentit de la paraula.

Per això, a mi no em passarà allò que una vegada li va passar a un ministre, un ministre que feia el que han de fer els polítics, que és dur el discurs, que els fan els seus assessors, que en solen saber més que no pas els ministres o que els presidents. Aquest polític va encarregar un discurs a un assessor seu, i li va demanar que durés una hora: l'assessor li va fer el discurs, però l'home anava molt atrafegat i no se'l va mirar. Li van donar dins d'una carpeta just en el moment que se n'anava cap al Congrés dels Diputats, i no va tenir temps de mirar-se'l. Va arribar, li van dir que li tocava pujar a la tribuna, va pujar-hi i es va posar a llegir el discurs, un discurs que va durar dues hores i va produir molt d'avorrimet. Quan va baixar de la tribuna, amb gran indignació, es va dirigir a l'assessor: "No li vaig dir que durés una hora?". "Sí -li va contestar aquell-, però vostè ha llegit l'original i la còpia". Aquesta és una cosa que a mi no em passarà, però en canvi em pot passar que no estigui a l'altura en un moment determinat, d'una circumstància solemne com és aquesta.

El fet és que a mi em va traïr la il·lusió de venir a fer una conferència d'aquest tipus aquí a l'Institut i també em va traïr el desig d'aprofitar una conjuntura política en la qual ens convé molt, convé molt a la Generalitat, poder plantejar amb insistència uns determinats temes, uns temes de caràcter econòmic en general, per una banda, i, per l'altra, de finançament de l'autonomia.

Per a situar el moment en què vivim, diré el següent: El govern, el nou govern de

la Generalitat, es va constituir el dia 18 de juny de 1984 i el 21 vaig fer una conferència, que ja tenia preparada d'un temps abans, sobre finançament autonòmic, aprofitant una invitació que em va fer el Col·legi d'Economistes. I no va ser una casualitat, la invitació ho va ser, però el meu aprofitament no: va ser molt intencionat perquè, de fet, la Generalitat havia de llançar a partir d'aquell moment una campanya, que no és una campanya en el sentit polític en l'aspecte d'agitació que de vegades té aquest mot, sinó que és simplement una acció sistemàtica de cara a fer entendre que el finançament autonòmic és un autèntic disbarat, i que de persistir les coses tal com es troben ara, és a dir, si no es modifiquen els plantejaments del finançament autonòmic, l'autonomia, en general i concretament l'autonomia catalana, sinó inviable, quedarà molt i molt escapçada. Hi ha, per tant, aquest plantejament de situar la primera intervenció en un nivell acadèmic de principis generals no pròpiament polítics, de plantejament de fons.

També era voluntat meva, i ho continua essent, fer seguir aquest primer plantejament, d'un segon de fons, que és el que vaig intentar en el meu discurs del dia 25 de setembre al Parlament de Catalunya, on aprofitant que, de fet, el debat sobre política general s'havia produït ja amb motiu de la meva investidura, els dies 29 i 30 de maig, vaig pensar que podia prescindir dels temes, diguem-ne, de política en el sentit més habitual del mot i que, en canvi, podia intentar plantejar un debat sobre el que ha de ser el futur del nostre país, de la nostra societat, des d'un punt de vista econòmic i també en tant que estructura social.

És a dir, tot aquest discurs que intento introduir en el país sobre la modernitat, sobre la innovació, sobre l'esforç que Catalunya ha de fer per tal de mirar de poder ser present en aquesta nova societat que, al meu entendre, es configura de mica en mica; una societat que tindrem d'aquí a uns anys, volguem o no volguem. I depèn de nosaltres que hi estiguem plenament incorporats o no. Una societat més sofisticada en la qual penso que hi haurà molta més producció amb molt menys esforç, on, per tant, hi haurà la possibilitat de repartir més riquesa i que, per això, oferirà unes possibilitats de desenvolupament social i personal molt importants.

Jo sóc, per tant, optimista respecta al futur. El que falta saber és quins són aquells països, aquelles societats, que seran capaços de pujar al tren d'aquesta nova societat que ve i quins, en canvi, es quedaran a baix.

Aquest és un tema que a mi m'agradaria, i en aquest sentit jo demano la col·laboració i la complicitat de tots vostès, que fos dominant en els debats polítics i intel·lectuals de casa nostra.

Aquests, doncs, eren dos temes de fons. Això anava lligat, perquè vostès acabin de situar-se en el moment present, amb l'inici d'unes negociacions. Concretament ja el mes de maig i el mes de juny, però sobretot el mes de juliol i el mes de setembre, per tal de desencallar un tema que ens tenia i ens té encara, ara ja per pocs dies, molt embarrancats, en el sentit que no s'havia pogut per part de l'Administració central arribar a la definició d'allò que se'n diu el percentatge de la participació de les diverses comunitats autonòmiques en les inversions de l'Estat. Donat això i donat que en general tot el sistema autonòmic coixejava molt, nosaltres ens trobàvem en una situació precària, que té diverses manifestacions, la principal i més escandalosa de les quals és que avui, que som el dia 9 d'octubre de l'any 84, no hem presentat encara el pressupost de la Generalitat de l'any 84; el presentarem d'aquí a pocs dies. Aquesta és una qüestió en aquests moments superada, però el simple fet que el presentem tan i tan tard i que, de fet, el pressupost del 84 de la Generalitat sigui més un pressupost de liquidació que no pas un autèntic pressupost en el sentit corrent de la paraula, ens dóna idea de fins a quin punt les coses no engranen bé.

Hi ha dos elements més que vostès han de tenir en compte. Primer: el govern de la Generalitat s'ha compromès a presentar, pels volts de Cap d'Any, una proposta al Govern central modificant substancialment, radicalment, el sistema de finançament autonòmic. Suposo que aquí hi haurà molta altra gent que hi voldrà dir la seva, però nosaltres pensem que no podem limitar-nos, encara que entenc que tenim molta raó a fer-ho, a criticar a fons el sistema sinó que, a més, hem de presentar alternatives.

I finalment, per acabar d'arrodonir la visió del moment actual, pensin que tot això ha de desembocar –segon element– en el que diu el mateix Estatut en l'article 45, i és que, al cap de sis anys de funcionament de l'Estatut, que vol dir per a la tardor de l'any vinent, d'ara un any, s'ha de procedir a una revisió de les clàusules financeres. Actualment funciona en situació de règim transitori i s'ha d'arribar a una situació definitiva, que haurà de funcionar d'acord amb uns mòduls bastant diferents dels que l'han informat, dels que l'han configurat durant aquest període transitori en el qual encara ens trobem.

En aquest context, em va fer il·lusió per una banda, repeteixo, fer una conferència aquí a l'Institut i, per una altra, aprofitar aquesta circumstància per insistir en alguns aspectes que nosaltres ens hem de repetir un cop i un altre i un altre, perquè hem de convèncer la nostra pròpia població, perquè els hem de discutir nosaltres mateixos i hem de veure si algun dels nostres plantejaments és equivocac i perquè, després, hem de tenir prou força, com a mínim prou força doctrinal, per a presentar-los a Madrid.

La possibilitat d'aprofitar a fons aquesta circumstància però, la perdre una mica, en primer lloc, perquè el programa que nosaltres teniem previst s'ha retardat, i, en segon, perquè, com que continuem una mica embarbussats amb totes les qüestions pressupostàries, ens retardarem de quinze dies a tres setmanes a tenir a punt tot un pla que, en part, vaig anunciar en el Parlament, de relleuament de l'acció de la Generalitat en el camp econòmic.

De tota manera, malgrat aquests inconvenients, em sembla que serà bo que fem una certa reflexió plegats, encara que l'únic que parli sigui jo. Penso que en aquests moments a Catalunya i en general a tot Espanya i potser en molts llocs d'Europa, hi ha un greu dèficit de reflexió per part dels polítics. Goso a dir, a més, i no voldria ser petulant, que per part del món intel·lectual també. Penso que no som tots prou conscients que molts dels instruments intel·lectuals, moltes de les ideologies i molts dels esquemes mentals que han informat la nostra actuació durant els últims vint, trenta o potser quaranta anys, han estat francament superats i que, amb ells, difícilment trobarem solució als nostres problemes.

Dit això, analitzaré una mica d'aquests dos grans problemes de fons. L'un és el finançament de l'autonomia; l'altre, les nostres perspectives de futur. Els vull avançar que encara que els explicaré, per exemple, que el finançament autonòmic és poc brillant, recollint unes paraules que ha dit en Josep Maria Muntaner, crec francament que malgrat tot s'ha progressat i que, per tant, optar ara per unes actituds catastrofistes o pessimistes seria molt i molt dolent. Per tant, permetin-me que els faci, en primer lloc perquè n'estic convençut i en segon perquè crec que si no ho fem així difícilment avançarem, per començar, abans d'entrar en els detalls del tema, una primera manifestació de confiança en les nostres possibilitats i en el nostre futur.

Celebro molt haver plantejat, amb una certa força, que ha tingut alguna contrapartida política negativa, el tema del finançament autonòmic. Ha tingut alguna contrapartida negativa perquè si bé és cert que la Generalitat té algunes dificultats, és a dir, que va curta de diners, per dir-ho en un llenguatge ben planer, també és cert que a base d'haver plantejar d'una manera molt aguda el tema davant l'opinió pública, ha fet la impressió que hi va més del que realment hi va. I això, deixant de

banda els efectes és a dir, la situació objectiva que no és brillant, crea un estat d'ànim d'una certa depressió.

Plantejat amb força i energia aquest tema del finançament ha tingut aquesta contrapartida negativa, però, de tota manera, celebro haver-ho fet així, perquè era absolutament necessari que no continuéssim donant per bo un sistema que tots sabem que és dolent. I no és que sigui una mica dolent sinó que és molt dolent, com ara veuran.

I celebro, a més, que a hores d'ara, ja no sols privadament, que ja fa molt de temps que privadament tant el secretari d'Estat, el senyor Borrell, com el mateix ministre, el senyor Boyer, i tantes d'altres persones ho reconeixen, sinó que també públicament ho diguin. Per exemple, no fa més de dos o tres dies, un diari de Barcelona donava un resum molt breu, i és una pena que fos tan breu, perquè valia la pena que hagués estat més llarg, d'un discurs que va fer el ministre Boyer no fa gaires dies a Madrid en el qual deia, ell també, que el sistema és dolent i posava alguns exemples d'aquest funcionament viciat del sistema que després els explicaré.

La Generalitat ha de tornar a plantejar aquest tema: com vostès saben, a finals de setembre, es va arribar a un acord i, en aquests moments, nosaltres estem fent, per una banda, el pressupost del 84 i, per una altra, una cosa molt important que és que, amb tots els seus defectes, podrem fer per primera vegada d'ençà que hi ha autonomia, el pressupost del 85 en el moment que correspon. És a dir, presentarem el pressupost del 84, més o menys el dia 15 o el 16 o el 17 d'aquest mes, i presentarem el pressupost del 85 més o menys el dia 27 o el 28 o el 29.

O sigui que una cosa si s'ha guanyat i és que ara, bo o dolent, tenim un percentatge i tenim una indicació prou precisa de quins són els recursos, com a mínim, durant l'any 1985. Però, de tota manera, encara que com passa molt sovint, quan hi ha una certa tensió i s'arriba a un acord, més bo o més dolent, hi ha una remissió d'aquesta tensió, sense voler doncs reanimar cap mena de tensió, he de dir que l'acord al qual finalment vàrem arribar a finals del mes de setembre no és bo. No és bo conceptualment. Conceptualment no ho és gens ni mica perquè de fet recull els mateixos defectes, tots els defectes que tant jo, com el conseller Cullell, com el mateix ministre Boyer, com el mateix secretari d'Estat, senyor Borrell, hem estat denunciant un cop i un altre.

I aquests defectes, en part, es pallien a través de plantejaments que són poc clars, de plantejaments que són interpretacions molt forçades del què realment són els textos legals.

Això per una banda. Per una altra, pràcticament he de dir que tindrem un pressupost per a l'any 85 millor que el del 84, però que tampoc serà un pressupost brillant. Perquè vostès tinguin una idea de les xifres amb què ens movem, que són molt i molt modestes —econòmicament parlant les autonomies espanyoles són entitats molt modestes—, els diré quina ha estat l'evolució del pressupost de la Generalitat d'ençà de l'any 82. Vostès recordaran i diran que han sentit parlar de xifres més altes, perquè normalment, quan es parla del pressupost de la Generalitat, es parla del pressupost general, normal de la Generalitat, i del pressupost de la seguretat social, que ve a representar un percentatge del 70 per cent respecte al pressupost pròpiament dit de la Generalitat, que és el que ara els diré.

El 82, concretament, el pressupost de la Generalitat va ser de 138 mil milions de pessetes; el 83, de 162 mil, o sigui que hi va haver un creixement important de 24 mil milions de pessetes, però s'hi ha de descomptar la inflació i s'hi han de descomptar alguns traspassos que per si mateixos van incrementar el pressupost. El 84, però, tindrem un pressupost de 169 mil milions de pessetes, i passar de 162 mil a 169 a

l'any, del 83 al 84, posa ben de manifest que el pressupost del 84 serà molt dolent.

En el pressupost del 85 tornarem a créixer, però no pas molt, perquè passarem de 169 mil milions de pessetes a una xifra que presumiblement serà de 196 mil milions, o sigui que hi haurà hagut un increment de 27 mil milions. Tinguin present que mentrestant hem rebut alguna, poques per desgràcia, però alguna competència més, per exemple, la de presons, i que per tant ja hi ha un increment del pressupost pel simple fet que hi ha un concepte que abans no existia, una competència que abans no existia i, naturalment, comptin amb la inflació i veuran per tant que aquest increment és real i millora sensiblement el pressupost, però no pas d'una manera prou important.

Perquè acabin de tenir una idea precisa de quina és la situació de la Generalitat, els diré també quines han estat les emissions de deute que ha fet la institució en aquests anys. L'any 81, hi va haver una primera emissió de deute, de 10.000 milions de pessetes. L'any 82, n'hi va haver per un total de 16.000 milions de pessetes. L'any 83, 20.000 milions. L'any 84, serà d'uns 19.000 milions de pessetes i l'any 85, hi haurà una emissió de deute, en principi, d'uns 17.000 milions.

He d'afegir que, l'any 85, per primera vegada, la Generalitat haurà de pagar no solament interessos sinó també el principal, una part del principal de la primera emissió, la de l'any 81, que, entre una cosa i una altra, són 10.000 milions de pessetes que haurà de pagar la Generalitat en concepte d'interessos i amortitzacions de crèdit.

A això, vostès hi han d'afegir els crèdits, les emissions de deute que la Generalitat ha fet per als seus organismes autònoms, vull dir els ferrocarrils, vull dir la televisió, vull dir l'Institut Català del Sòl i algun altre, que varen ser 9.000 milions de pessetes, l'any 82; 4.000 milions de pessetes l'any 83; 7.000 milions de pessetes, l'any 84, i 3.000 milions de pessetes, en principi, seran l'any 85. Això fa un total de 23.000 milions de pessetes. Bé, aleshores, comptat i debatut, i tenint present a més l'amortització de 10.000 milions de pessetes de l'any que ve, ens situarem a 31 de desembre de l'any 1985, presumiblement, en un deute que oscil·larà entre els 95 i els 100.000 milions de pessetes.

Aquest és un primer punt que jo poso a la seva consideració, no pas perquè em donin la solució, entre altres coses perquè l'haurem de prendre nosaltres, el govern de la Generalitat, perquè és una decisió eminentment política i és una decisió que en tot cas haurem de discutir al Parlament. Però aquest és un dels grans temes constants de discussió. La Generalitat pot assumir més endeutament que això que en xifres rodones podríem dir 100.000 milions de pessetes a 31 de desembre de l'any 85? Des d'un punt de vista legal, sí. Des d'un punt de vista de l'acceptació que avui per avui tenen les emissions de deute de la Generalitat, tant dintre d'Espanya com a l'estranger, també. Des del punt de vista de la prudència política, jo personalment he de dir que tinc els meus dubtes i de fet, avui per avui, m'inclino a creure que nosaltres hauríem de mirar de no desbordar aquesta xifra de 100.000 milions de pessetes d'endeutament.

No es pensin que això és una conversa purament acadèmica, i com que jo ja he manifestat la meua incapacitat avui de fer un discurs acadèmic, almenys permetin-me que els faci un discurs molt arrelat en el que són les realitats del viure quotidià d'un home de govern.

Per exemple, avui em vénen a veure UGT i Comissions Obreres i em diuen: "Nosaltres volem que per a l'any 84, és a dir, en la pròrroga del pressupost del 83 que és amb el que hem viscut fins ara i que ara transformarem en pressupost del 84, s'hi incorporin 5.000 milions de pessetes, que hi havia en el pressupost del 83 i que es van desprendre del pressupost del 83, i volem que el 84 també es desprenguin". Bé,

nosaltres, jo, clarament, amb un pressupost que passa de 162 a 169 en un any, en un any que hi ha hagut inflació, en un any que hi ha hagut alguna competència més i, per tant, més responsabilitats, més despeses, en un any en què a causa d'unes inversions molt importants que ha fet la Generalitat el 81, el 82 i el 83, ens trobem que les despeses de manteniment que comporten aquestes inversions d'escoles, de biblioteques, del que sigui, són molt fortes i per tant treuen ja llibertat de maniobra de cara al futur, aquests 5.000 milions de pessetes, no els hi podem posar, rotundament nosaltres no els hi podem posar.

Bé, aleshores la qüestió és molt clara: "Home, us podrieu endeutar més. No ve de 5.000 milions de pessetes, no ve de 10.000 milions de pessetes. Nosaltres demanem que la Generalitat aportí 15.000 milions de pessetes per a plans d'ocupació comunitària de lluita contra l'atur". Bé, no els demano pas l'opinió. Jo els he dit que no, però en tot cas i evidentment no per al 84, sinó per al 85, quan segurament tenim uns marges, petits, reduïts, no gens brillants, però tenim uns certs marges. Aquest és un dels punts clàssics amb què un governant s'ha d'enfrontar.

I un altre exemple segons les previsions més ambicioses, per a renovar tots els nostres edificis escolars i, a més, cobrir alguns dèficits que tenim en aquests moments bàsicament en el batxillerat i en la formació professional, molt més que no pas en ensenyament general bàsic, i tenint present que, en general, es va cap a una escolarització que en comptes de ser, com teòricament és encara, dels sis als catorze anys, en la pràctica serà i és de mica en mica dels quatre als setze, nosaltres necessitariem invertir 23.000 milions de pessetes. Naturalment, quan vostès miren els pressupostos de la Generalitat, ja veuen que 23.000 milions de pessetes és una xifra molt i molt alta. Però, és clar, aquí també es pot dir allò: "Bé, escolteu, això és molt simple; endeuteu-vos. Que el govern de la Generalitat s'endeuti més i que realment, no amb set i vuit anys, sinó amb dos o tres, miri de cobrir aquests dèficits".

Els plantejo aquest tema, simplement perquè vostès hi pensin. Perquè aquest és un tema fonamental de cara a la nostra política econòmica, sobretot si tenim en compte que també hem de pensar que una política d'endeutament massa important per part del govern de la Generalitat no és gens segur que no provoqués una certa reacció per part de l'Administració central, com de fet ja, en alguns moments, se'ns ha insinuat.

Però dit això i situats vostès respecte al que són les xifres, que evidentment són molt modestes, del pressupost de la Generalitat, permetin-me que els digui per què afirmo que el finançament autonòmic és un autèntic disbarat. La base és el que s'anomena cost efectiu dels traspàsos: es calcula què és el que en el moment del traspàs costava una determinada competència, unes escoles, unes biblioteques, unes carreteres, el que sigui, i això és concretament el diner que el govern et traspassa. I aquest cost efectiu és un element bàsic per a calcular un altre factor que és fonamental de cara al finançament autonòmic, que és el que s'anomena vulgarment el percentatge.

El percentatge és el resultat d'un trencat en el qual, en el numerador, hi ha el cost efectiu dels serveis traspassats menys els impostos cedits, és a dir, els impostos que cobra la Generalitat, i, en el denominador, el total d'ingressos de l'Estat, capítol I i capítol II.

Aquí es produeix un fet, que és el cèlebre efecte financer, del qual vostès han sentit parlar, que consisteix en el següent: de fet, segons la LOFCA, la Llei Orgànica de Finançament de les Comunitats Autonòmiques, que és el document bàsic amb el qual, en principi, ens hauríem de basar tots; aquest percentatge es fixa sempre sobre la base de l'any anterior al traspàs. Això, què vol dir? Vol dir que, com que aquests

últims anys els ingressos de l'Estat han crescut més que no pas els costos efectius, el resultat de l'any abans, el percentatge d'abans és millor que no el de l'any posterior, en el qual el denominador és més alt.

Per tant, tenim un percentatge fixat d'acord amb un moment favorable, que és l'any abans, aplicat, en canvi, després als ingressos totals de l'any posterior que mentrestant han crescut. I aquí es produeix un decalatge que és el que, em sembla a mi impròpiament, anomenem efecte financer, i que és el que, durant els anys 81, 82 i 83, ha permès que la Generalitat, malgrat un plantejament tan deficient del finançament autonòmic, hagi pogut tenir una certa alegria i una certa respiració.

Naturalment, si ara ens diuen que, amb una interpretació, em sembla a mi anticonstitucional, de la LOFCA, ens volen treure aquest efecte financer, a base de fer córrer cada vegada més un any, és a dir, no anar sumant anys a mesura que va passant el temps respecte al punt en el qual es va fixar el percentatge, que queda cada cop relativament més alt i aplicant l'efecte financer només sobre l'any anterior, nosaltres, aquest ingrés, que ha arribat a ser un ingrés important, el perdem. I aquest ingrés és l'únic que realment ens dona un marge de maniobra, una autèntica autonomia financera.

Després, en alguns exemples que els posaré, probablement ho entendran més clarament. Però hi ha altres coses que demostren que efectivament aquest finançament és molt defectuós, i sobretot molt defectuós en el cas concret de Catalunya.

És un sistema de finançament pensat sempre en funció d'uns mòduls que no tenen res a veure amb les necessitats de les Comunitats Autònòmiques. Per exemple, parlen del territori, de la població, de la renda en raó inversa i que, per tant, juga contra nosaltres, una mica de l'atur, només un 5 per 100, però les necessitats o les possibilitats d'un determinat territori no són tingudes en compte.

Per altra banda i com denuncia el mateix ministre d'Economia, senyor Boyer, un altre fet negatiu és que s'estableix una diferència entre la inversió i el manteniment d'aquesta inversió, és a dir, no hi ha connexió, hi ha dues comissions que actuen, absolutament independents una de l'altra, i aleshores es produeix el cas que s'ha produït aquest mes de setembre i que ens ha produït molts mals de cap, fins que l'hem pogut resoldre, que és el que ara explicaré.

La Generalitat fa unes escoles fent ús dels diners de l'efecte financer però, a més, d'acord amb el ministeri d'Ensenyament, i disposats a assignar una sèrie de mestres que Catalunya necessita a més com a conseqüència d'aquestes noves escoles. Resulta que, al començament del curs 84-85, Catalunya necessita i té 1.500 mestres més que no tenia el curs anterior. Això vol dir que hi ha hagut un increment important d'escolaritat, però el que no s'ha previst enlloc és que aquests 1.500 mestres més es puguin pagar, perquè això ho determina, per dir-ho així, una altra comissió i aquesta comissió es desentén totalment d'aquests mestres: diuen que això no era cost efectiu en el moment en què varen traspasar l'ensenyament, aquests 1.500 mestres no hi eren i efectivament no hi eren, i, per tant, no els han de pagar. S'arriba a l'absurd en què una comunitat autonòmica digui que no vol l'ensenyament i no tingui problemes, perquè li facin les escoles i li posin els mestres. Una altra comunitat, en canvi, fa les escoles i en el moment de demanar l'aplicació del cost efectiu dels 1.500 mestres, les escoles corresponents, les pissarres, els llapis, els guixos, li diuen que això no existeix. Aquests 1.500 mestres, qui els paga? Aleshores ens diuen que amb l'efecte financer, però, en la mateixa conversa telefònica, al cap de cinc minuts, et diuen que, a més, et treuran l'efecte financer.

Tot això sembla el joc dels disbarats, i ho és. Ho és tan evidentment, que el mateix ministre, en la conferència de la setmana pasada, digué que aquesta divisió entre

inversió i manteniment no té sentit. I una altra cosa que no té sentit és que, com el numerador del percentatge és cost efectiu menys impostos cedits, com més impostos cedits té una comunitat o bé com més zelosa i efectiva és en el cobrament dels impostos, es redueix el numerador, i per tant, el percentatge. Segons això, de cara a l'eficàcia, el que una comunitat autonòmica ha de fer és no voler cobrar impostos o tornar-ne el cobrament, és a dir, un acte absolutament anti-econòmic.

El mateix ministre, senyor Boyer, en una conferència, diu que tenim un sistema que prima les comunitats autonòmiques que no es preocupen prou de la recaptació d'impostos: com menys impostos cobren, més cobren de l'Administració central.

Com aquesta els podria dir moltes més coses. Per exemple, que el cost efectiu s'ha calculat sobre dades històriques i sense tenir en compte les necessitats d'una comunitat. M'explicaré. Nosaltres hem tingut sempre una inversió i una presència públiques inferior a la de la majoria de les províncies espanyoles. Nosaltres hem tingut menys escola pública que la resta de l'Estat, nosaltres hem tingut menys assistència sanitària pública que la resta de l'Estat i, com que el retorn dels efectius es fa d'acord amb els valors que hi havia en els pressupostos de l'Estat, nosaltres d'entrada ja sortim amb una xifra baixa i el sistema no pretén corregir aquesta desigualtat.

De coses d'aquestes, els en podria dir moltes, però només em fixaré en una altra, que em sembla que és molt demostrativa del caràcter fins i tot absurd del sistema. És el Fons de Compensació Interterritorial. Es va fer, com diu el seu nom, per a compensar les desigualtats, els desequilibris estructurals, i en principi aquest va derivar en contra de Catalunya, perquè Catalunya té una renda més alta que la resta de l'Estat. Això està ja acceptat d'entrada per nosaltres, però ens porta a una situació que no té res a veure amb la compensació perquè també en aquest cas, els elements que s'han de tenir en compte no tenen res a veure amb les necessitats ni amb les obligacions que té una Comunitat Autonòmica, o sigui que altra vegada actuen el factor territori, el factor població, el factor renda, però no les necessitats no les responsabilitats.

Els explicaré què vol dir això: que, des d'aquest punt de vista, una comunitat, com més coses rebutgi, millor; com menys autonomia tingui, millor.

En aquest cas, l'Estat li fa les escoles, li posa els mestres i li fa les presons. Per exemple, la presó que s'ha de fer al Vallès, encara en una part molt important, serà finançada per l'administració central, perquè això encara ens ve de l'època dels traspasos, però, les noves presons que caldrà fer, les haurà de finançar la Generalitat. Altres comunitats autònomes perquè no han acceptat les presons i perquè no han acceptat les escoles, no n'han de fer, no han de desprendre's del que nosaltres hem de dedicar-hi, però, en canvi, tenen el mateix Fons de Compensació que tindrien si haguessin acceptat les escoles i si haguessin acceptat les presons. Recordin que el Fons de Compensació és per a fer inversions, inversions noves, doncs, bé, ells tenen el mateix diner, el mateix diner sense necessitat de fer inversions noves ni en escoles, ni en presons, ni tampoc de manteniment. Nosaltres tenim escoles, nosaltres tenim presons i nosaltres, amb aquest Fons de Compensació que no té en compte les nostres necessitats, hem de fer les presons i hem de fer les escoles. Per tant, què convé? Tornar les presons, tornar les escoles. Això és evident.

Aquest és un problema de fons i, si no el resollem, tindrem responsabilitats autonòmiques limitades. Perquè, a més, resulta que una part molt important, massa important, dels diners que rebem té una finalitat precisa, és a dir, va molt lligat a pagar escoles, biblioteques, presons, el que sigui, però deixa molt poc marge per a complir les funcions pròpies de la Generalitat i acabar de definir una política.

Aquest és el punt sobre els nostres recursos. Sobre les nostres competències, de cara a una política econòmica, els vull recordar, una vegada més, que la Generalitat no té competències ni en política aranzelària, ni en política monetària, ni en política de canvis exteriors, ni, quasi, en política fiscal. En política fiscal demà precisament, per primera vegada, es farà una passa molt decisiva, que serà l'aprovació del projecte de llei del nou tribut sobre el joc, sobre el bingo, però de fet hi tenim unes possibilitats realment molt limitades.

O sigui que les competències de la Generalitat són més de caire estructural, més de caire d'infraestructura, més de caire de creació d'entorn de l'activitat econòmica, que no pas pròpiament de política econòmica en el sentit més estricte de la paraula.

Repeteixo, que no són de política aranzelària, ni de política monetària, ni quasi de política fiscal. Malgrat això, des de les perspectives d'un home que ho viu diàriament, com aquella dels mestres que volien cobrar a finals de setembre i hi hagué un moment que no sabem com els pagarem, o bé de la de l'anècdota aquesta que he explicat avui, a l'inrevés, de l'entrevista amb la UGT, a través d'aquesta vivència directa, com a President de la Generalitat de tots aquests problemes, he de dir que les possibilitats d'acció de la Generalitat, si les hem de medir pel grau d'expectació que suscita en els operadors econòmics, són més importants del que podria semblar a primera vista.

Per tant, fiquem-nos-hi un moment, encara que sigui breument, en aquesta segona part que és la de saber, amb aquests marges nostres que són limitats, molt limitats, què hem de fer o què estem intentant de fer en aquests moments.

Anem cap a una societat de progrés, cap a una societat, com he explicat abans, molt sofisticada, amb moltes més possibilitats en l'ordre personal, amb més riquesa, i això és el que compta a mig i llarg termini, però naturalment mentrestant passarem uns anys, probablement uns quants anys, en els quals continuarà havent-hi molts problemes i alguns d'ells molt dramàtics com el de l'atur.

L'atur continuarà augmentant a tot Europa. No és un problema espanyol només. A tot Europa, però, no és exacte, perquè en aquests moments hi ha alguns països europeus amb l'atur estancat o de baixa, com és Anglaterra, però, en el conjunt d'Europa, l'atur, igualment que a Espanya, continuarà augmentant. I el ministre Boyer va fer unes declaracions, fa un parell de dies, repetint que l'any vinent es perdrà una xifra important de llocs de treball.

Per tant, nosaltres, per una banda, treballem per a l'assoliment d'aquesta nova societat i per a aconseguir que nosaltres hi siguem, perquè també podria donar-se el cas que s'instaurés arreu i a nosaltres no ens quedessin més que unes poques engrunes, si no haguéssim pres totes les mesures necessàries per entrar-hi a fons. Però, mentre que fem això, hem de tenir present que tenim, a casa nostra, un problema greu, un problema que afecta més de 430.000 persones i que, de fet, un 50 per cent d'aquestes 430.000 persones són joves, nois que no han trobat el seu primer lloc de treball. He de dir, sense que això sigui cap consol per a ningú, ja ho he dit abans i ho repeteixo, que aquest és un fenomen general d'Europa, tant per la magnitud del problema, una mica més petit que el nostre, perquè tenen unes xifres més baixes d'atur que nosaltres, i, sobretot, pel fet, que també és un fenomen general a Europa, que el sector més castigat i més desesperançat sigui precisament el dels joves que busquen la primera feina. Com també passa aquí, a tot arreu on hi ha un atur especialment fort és entre els joves del sexe femení, entre les noies que busquen el seu primer treball. Tot això és un fenomen general a Europa, no és un fenomen a tots els països, ja ho he dit, Anglaterra i Alemanya són excepcions en aquest moment i evidentment no passa ni a Amèrica del Nord ni al Japó, però concretament al nostre entorn les coses són així.

Per tant, aquest és un tema del qual malgrat el que he dit abans, no ens en podem pas desentendre. Perquè aquí hi ha un fet de drama personal, de drama humà, de drama familiar molt greu i, per tant, tot el que poguem fer en determinades línies, s'ha de fer. Veurem, primer, la infraestructura. Però de tota manera, tinguin present una cosa: a Catalunya, si igualem a cent el total de la inversió, la pública és del 12 per cent i la privada del 88. O sigui que hem de desmitificar una mica el tema de la inversió pública, no pas perquè no sigui important, doncs és estratègicament important en un lloc determinat on pot ser d'un efecte molt positiu de cara a l'atur o de cara a determinats equipaments socials, laborals o el que sigui pel que fa a les infraestructures, òbviament; però no oblidem això: el 12 per cent és inversió pública i el 88 és privada.

Malgrat això hem de fer inversió pública tant com poguem, i aquí torna a plantejar-se el tema de saber si ens hem d'endeutar més o menys. És un altre tema que poso a la consideració de vostès. Com hem de lluitar més contra l'atur? En plans d'inversió perquè hi hagi unes persones que facin feines com d'apedaçar aspectes de les ciutats, els municipis, els barris, o bé realment hem de dedicar diner a fer més carreteres, a fer més escoles, a modernitzar els ferrocarrils, a fer més biblioteques o a fer més instal·lacions esportives? Aquesta és una altra qüestió. Des del punt de vista electoral, sembla clar que ens convindria més fer plans d'ocupació comunitària. Des del punt de vista de la modernització del país, de posar-ho a punt i de donar-li aquells equipaments que necessita per a funcionar, potser necessitem les carreteres, les escoles i els hospitals, més que no pas els plans d'ocupació comunitària. Potser caldrà fer un "fifty-fifty", un mig i mig, però, de tota manera, aquest és un tema que deixo a la consideració de vostès, tot i que la Generalitat haurà de prendre una decisió.

De cara a l'atur hem de mirar de seguir fent aquesta política de benestar social que d'una manera indirecta podria actuar contra l'atur i finalment, no ens enganyem, en molts casos hem de fer una política d'assistència social. Això en nom dels principis i en nom dels programes polítics i en nom de la fraseologia política i en nom del teatre polític, pot ser tan atacat com vostès vulguin, però de fet nosaltres tenim 15.000 famílies, 20.000 famílies que estan en una situació de desesperació; i dir 20.000 famílies vol dir 80.000 persones que estan en una situació de desesperació i potser són 100.000 persones que estan en una situació de desesperació.

Aquests dies, per exemple, el Departament de Treball de la Generalitat ha iniciat un pla d'aquests, un pla assistencial, un pla dirigit a persones de més de 50 anys que fa temps que no tenen feina, que ja no cobren subsidi d'atur, que tenen família. I, per tant, aquí es vulgui o no es vulgui, després de la inversió, després dels plans d'ocupació, després de la política de benestar social i després de tots els discursos que vostès vulguin, arriba un moment en què això també s'ha de fer.

Aquest fet de l'atur, no podem de cap manera menystenir-ho, però no és per aquí per on superarem la crisi. S'ha de fer, és un problema d'humanitat, però, de fet, la crisi, com deia l'altre dia al Parlament, la superarem no parlant de l'atur sinó de com es rellença l'economia.

I això planteja una altra pregunta, un altre interrogant. Què hem de fer? Si ens ve una empresa, per exemple, que ofereix de crear 150 llocs de treball o de vegades menys, però que amb el temps en produirà més i, per altra banda, és una empresa d'alta tecnologia en el camp que sigui, en el camp comercial, en el camp industrial, en el camp turístic, i necessita un ajut que entre una cosa i l'altra pot representar 100 o 150 milions de pessetes, la pregunta és: és millor que dediquem 100 milions de pessetes a aquesta empresa o que dediquem 100 milions de pessetes a plans

d'ocupació comunitària, fent places, carrers, pisos, bancs... per les ciutats del Cinturó de Barcelona?

Des del punt de vista del relleuament de l'economia, és evident que nosaltres necessitem empreses modernes. Des del punt de vista de la humanitat i des del punt de vista de la solució dels problemes dels nostres conciutadans, naturalment, la cosa és més discutible. De tota manera, ens hem de vincular, si més no conceptualment, a la idea que la superació de l'atur es produirà, a mig i llarg termini, no pas parlant de l'atur sinó parlant del relleuament de l'economia i de situar la nostra societat en el nivell de societat rica.

També des d'un altre plantejament, i l'autèntic, és l'hora que la Generalitat proclami la realitat amb tota rotunditat i que ho faci, a més, sense renunciar a determinades responsabilitats que estem disposats a assumir encara que no siguin nostres. I és que l'atur no és competència de la Generalitat: el que no pot passar és que se'ns digui que no se'ns vol traspasar l'INEM i, a la vegada, que hem de resoldre l'atur. Això és clar com l'aigua.

La Generalitat, durant tots aquests anys i continuarà fent-ho, una part d'aquells diners sobrants de l'efecte financer o dels estalvis que puguin haver vingut d'una gestió més acurada, de la mateixa manera que hauria pogut fer escoles o finançar l'establiment a Catalunya de determinades empreses, els ha dedicat a fer plans d'ocupació comunitària. Sense la competència i la responsabilitat en el sentit estricte de la paraula. Una altra cosa és que jo digui que com a President de la Generalitat entenc que qualsevol cosa que passi a Catalunya, sigui o no sigui competència de la Generalitat, és de responsabilitat de la Generalitat. Varem assumir la responsabilitat global de Catalunya, però hi ha coses que no són de la nostra responsabilitat estricte. Això, evidentment, s'ha de dir i, dit això, farem tot el que podrem, però, en tot cas, tot el que podrem i que aquests plantejaments pressupostaris permeten i, evidentment, donen unes possibilitats limitades.

Deixo aquest tema, però a vostès els deixo amb aquest interrogant. Què hem de fer, escoles i carreteres o plans d'ocupació?

Què s'ha de fer? Ajudar a la instal·lació d'empreses noves, empreses de capital autòcton o empreses de capital estranger, o plans d'inversió. Vostès no tenen cap obligació de contestar, això és una obligació nostra, però voldria que fossin conscients de quina és la disjuntiva. Ara, dit això, nosaltres hem de mirar d'utilitzar tots els recursos, totes les competències que tenim i els recursos limitats que tenim en una altra cosa, que no és l'ocupació, sinó la modernització. En aquest punt, la primera cosa que vull dir és que entenem que, de cara als anys que vénen, perquè el que ha estat ja ha passat, la Generalitat ha de mirar de posar l'accent en tot allò que pugui ser un reforçament de la confiança de la gent en el nostre país, en ells mateixos.

Jo crec que això és al nostre abast, perquè no és tant moltes vegades un problema de recursos com un problema de clima, de creació d'entorn o de creació d'infraestructura. Això és una cosa, aquesta sí, que, tot i les nostres limitacions, forma part del paquet de les nostres responsabilitats.

En tot cas, el que sí que puc dir és, i això és un fet positiu, que ara, una vegada més, ens trobem que, al marge del que puguin ser les orientacions de política industrial que el Departament hagi previst, sobretot les empreses estrangeres i part d'aquestes que em semblen especialment significatives en aquest sentit, les empreses estrangeres sobretot si no són massa grans, les empreses mitjanes vénen a Catalunya no diré amb facilitat, però sí amb una predisposició prou bona. Jo no puc tenir la pretensió de pensar que això és obra de la posició absolutament favorable a aquestes inversions que sempre ha tingut el govern de la Generalitat: evidentment hi deu jugar

l'IMPE i probablement hi juga també el fet que Catalunya té una infraestructura, en molts aspectes, no sols materials sinó també territorials i urbans, en general positiva, i això és un capital molt important que tenim.

En tot cas, i sense cap mena de complex, nosaltres hem de jugar la carta del reforçament de l'esperit empresarial. En primer lloc, perquè els països que reaccionen en aquests moments, ho fan sobre aquesta base: els llocs de treball s'hi creen a través de les empreses petites i de les mitjanes. L'altre dia vaig explicar al Parlament que de tots aquests sis milions de llocs de treball que es van crear als Estats Units, molts pocs ho han estat en aquelles mil empreses que cada any es classifiquen com a primeres empreses nord-americanes. El que passa és que els nord-americans han creat 600.000 empreses noves; per tant, la recuperació no ve tant de la inversió pública com de la conjuntura mental, econòmica i política, que fa que hi hagi molta gent que torni a decidir que allò que cal és establir-se, i comenci a través d'una empresa petita, o que una empresa decideixi no pas tancar sinó anar endavant, o que els plans es produeixin de tal manera que els fills de l'empresari no vulguin ser ni funcionaris de la Generalitat ni de les caixes d'estalvis, sinó que pensin que val la pena de continuar l'empresa i això vol dir continuar l'assumpció de riscos que ha caracteritzat la vida del seu poble.

L'altre dia parlava amb un italià de la gran olla que és de vegades la seva estructura estatal i de la forta reacció que hi torna a haver en molts aspectes a Itàlia. Em deia que Itàlia és un país d'aquells on encara, com aquí, s'incrementa l'atur, si més no l'atur aparent, perquè Itàlia és un país que té molta economia submergida i no saben ben bé el què passa. I em deia que una cosa que havia passat a Itàlia és que ha tornat a ser bonic ser-hi empresari.

Això demana que vostès no tinguin complexos. Vostès s'ho han d'escoltar d'una manera una mica acadèmica, però jo sóc un polític i, de vegades, penso més en les reaccions polítiques. No tinguin complexos, perquè ara el que és progressar és crear riquesa, és crear treball, i això ho fan els empresaris; això no ho fan en principi ni l'empresa pública ni, en molts aspectes, les multinacionals, encara que evidentment les multinacionals i l'empresa pública contribueixen a crear l'entorn i les necessitats que poden permetre l'eclosió, l'explosió empresarial que es produeix en alguns països, per exemple, Itàlia.

Per tant, jo crec que la Generalitat ha de posar l'accent en aquest plantejament i aleshores, i perdonin que sigui tan reiteratiu perquè és un tema que a mi aquests dies em tortura, la pregunta és: Què és més important, estar disposat a donar un cop de mà a l'Olivetti, si vol incrementar la seva implantació a Catalunya en el camp de l'electrònica, o fer més escoles? O cal dir que les escoles, en comptes de fer-les amb quatre anys, les farem amb sis i que el que més ens interessa és tenir noves empreses o més plans d'ocupació?

En tot cas, amb l'equilibri que cal i tenint en compte tots els drames que produeix l'atur, la Generalitat, com ha fet ultimament, i farà més en el futur, i això probablement es manifestarà també en els pressupostos del 85 i provocarà segurament també algunes crítiques, per assegurar el futur, ha d'anar a buscar inversions, ha d'anar a buscar clients per als nostres industrials, ha d'anar a buscar tot allò que pugui desenvolupar la nostra economia. Per això, la Generalitat ha de dur a terme, sobretot, una política que sigui d'interès per a ells. Política d'interès per a ells, què vol dir?

Aquí hi ha un conseller i un ex-conseller d'Indústria que m'entendran perfectament. Vol dir que el que decideix una inversió a Catalunya en el sector químic, per exemple, és saber si el govern de la Generalitat prendrà les mesures i la

decisió de vegades impopular de fer els abocadors de residus químics que calgui; és això el que decideix, moltes vegades. O, per exemple, decideix saber si el govern de la Generalitat i la societat catalana estan disposats a continuar mantenint i a tirar endavant, per exemple, una institució feta en època molt difícil i amb unes persones que hi van tenir molt de mèrit, com és per exemple un CIDOC, un Centre d'Informació i Documentació que realment funcioni. O bé, si estem disposats realment a tirar endavant la política que ja estem fent de millora de les nostres comunicacions.

Això és el que decideix aquestes inversions. Dit això, que és en la línia, repeteixo, de dir que el primer que hem de fer és mirar de reforçar aquest esperit empresarial del país, el segon punt sobre el qual em vull centrar ara és la necessitat que tenim d'ajudar tot allò que pugui conduir a una modernització del nostre aparell productiu, és a dir, d'allò que siguin noves tecnologies, tot allò que siguin nous procediments comercials, nous sistemes d'organització...

Aquí hem de fer un esforç extraordinari i altra vegada ens trobem amb alguns dilemes i amb alguns problemes que més que econòmics, o sigui més que materials, són de caràcter, de mentalitat. És a dir, hi ha una pila de fets que dificulten aquesta modernització. Tenim un ensenyament poc orientat a la modernitat i poc orientat a la modernització; molt pessimista; tenim una escola que predica el pessimisme, tenim una escola i una universitat que prediquen el pessimisme, que prediquen la manca de fe, que prediquen, diguem-ne, la sistemàtica crítica destructiva. La primera cosa que necessita un país per a tirar endavant és una ideologia de progrés, no una ideologia, per una banda, molt caduca en els seus instruments intel·lectuals i, per una altra, mentalment molt orientada cap a una certa crítica autodestructiva.

Jo estic disposat, com a President de la Generalitat, a assumir totes les crítiques que es vulguin fer i més si volen, perquè després pugui quedar la gent amb prou tranquil·litat per a judicar la resta de les coses del país amb objectivitat i amb alegria interior, perquè amb la predicació sistemàtica del pessimisme, nosaltres ensorrarem el país i farem impossible la modernització, ja que a la modernització només s'hi va a través de l'entusiasme, només s'hi va a través de la confiança, només s'hi va a través de la fe.

Ara bé, dit això, òbviament no tot és un problema de mentalitat ni d'actituds morals, sinó que hi ha el problema de saber atacar la qüestió dels nostres sectors tradicionals. Hi ha hagut una tendència a considerar que els nostres sectors tradicionals eren sectors que no tenien futur. Això no és veritat. Per al nostres teixits, la nostra pell, les nostres arts gràfiques, la nostra metallúrgia, això no és veritat. Jo avui repassava la llista d'una sèrie d'empreses que estan exportant i concretament, amb dades que havia demanat de totes aquestes empreses, cinquanta o seixanta, sobre què exporten, on ho exporten, quant exporten, quina quantitat, quina ha estat l'evolució d'aquesta exportació i què representa l'exportació en el conjunt de la seva facturació. A través de tot això es veu que sectors com puguin ser els teixits, com puguin ser les arts gràfiques o com puguin ser la pell, estan en aquests moments tenint un increment exportador molt important. I no sols a causa del preu del dòlar, sinó també moltes vegades dirigit a països on la pesseta no ha baixat sinó que ha pujat, o entrant en competència directa amb països on la pesseta no ha baixat, sinó que ha pujat o s'ha mantingut.

Per altra banda, aquests sectors tradicionals estan demostrant, en bastants empreses, una capacitat que nosaltres hem d'ajudar, de posar-se al dia, de ser elements molt dinàmics. De vegades es diu que exporten amb pèrdua, però això no és veritat, perquè es pot exportar amb pèrdua quan l'exportació representa el 15 o el 20

per 100, o potser el 25, i quan s'exporta a sis mesos o a un any, però quan durant tres, quatre, cinc o sis anys, s'exporta el 33, el 40 o el 50 per 100 del producte d'una empresa, això no pot ser exportat amb pèrdua. Podran dir que potser el que hi ha és una recessió molt forta de la demanda interior que ajuda l'exportació; això probablement és més cert, però en darrer terme, de tota manera, la capacitat d'exportar d'aquests sectors tradicionals és un element que posa de manifest l'autèntica competitivitat d'un sector.

Ara, naturalment, hem d'anar, i ja ho fem, als sectors nous: l'agroalimentari, que no és que sigui nou, però sí que ho és en el sentit que està adquirint una importància molt superior a la que tenia pocs anys enrera; el de l'electrònica, que és el que tradicionalment se'n parla; el de la informàtica...

No es pensin que no tenim possibilitats en això. De fet, moltes vegades podem pensar que d'això se'n parla, com es parla de la biogenètica i de la bioenginyeria, i que d'aquestes coses és fàcil parlar-ne i és molt difícil de fer-ho, però, en aquests moments a Catalunya, no m'atreveixo a dir que estem guanyant la batalla de posar-nos al dia en algun d'aquests sectors, per exemple el de l'electrònica, però sí que m'atreveixo a dir que almenys es fan alguns progressos importants.

Quan sabem el que pensa fer la Thomson a Catalunya, o el que fa ja la Thomson, o el que pensa fer o fa ja la Philips, o el que pensa fer o fa ja l'Olivetti, quan pensem el que pensa fer o fa la Sony; quan pensem que una empresa, que va ser resultat d'un gran esforç, molt brillant, dels anys cinquantes i seixantes com va ser la Piher, en lloc d'ensorrar-se, amb tots els canvis de titularitat i els problemes interns que hagi pogut tenir, torna a engegar, o quan veiem que potser una empresa que per mi, per altra banda, té uns records molt agradables com la Piher, com és Telesincro, potser no l'hauem de tancar sinó que pot ser la base d'una autèntica expansió... O quan pensem de vegades en coses molt més autòctones, que estan passant aquests dies, que estan passant aquestes setmanes i aquests mesos, en aquests camps, seria absurd que pensessin que serem una gran potència, però sí que podem aconseguir-hi un bon nivell, un bon nivell també en aquests sectors nous, i de posar exemples ben concrets, amb noms ben concrets i a més comprovables.

Tenim una agricultura que millora sensiblement, tenim un turisme brillant: podrà tenir anys una mica més bons i podrà tenir anys una mica més dolents, però tenim un turisme brillant. Hem de procurar que tot això, aquesta característica d'empresa petita i mitjana de la nostra economia, no sigui negligit per la Generalitat, òbviament, però tampoc per la política industrial de Madrid.

Aquesta és una línia que nosaltres hem de seguir d'una manera molt pràctica. Jo no vull fer-los discursos de tipus genèric. Quan parlo de teixits, penso en aquella empresa de Sabadell que exporta roba de billar i que, a més, la roba de billar és de qualitat, és una roba de preu, no és una roba que es pugui vendre per preu barat i per sous rebentats, sinó que realment és una bona roba de billar. O bé penso en aquella altra de Sabadell que exporta christmas i en ven per centenars de milions de pessetes a l'estranger.

Els parlo, doncs, de coses concretes, molt concretes: com aquella fàbrica que fa cargols i que exporta centenars de milions de pessetes de cargols. D'això, afortunadament, a Catalunya n'hi ha una pila, en sectors tradicionals –teixits, pells, el que sigui o en sectors nous –electrònica, informàtica, agroalimentaris, alguns sectors de la química...–.

Això ens porta, després del tema de la mentalitat empresarial i de la modernització, en un altre punt al qual la Generalitat i la societat catalana han de prestar una gran atenció, que és el de la internacionalització de la nostra economia.

Aquest és un tema sobre el qual hem insistit molt aquests últims temps. Ja coneixen la meua frase, que és prou coneguda perquè fins i tot alguns me la critiquin. És allò que dic que el català serveix per a ser. És bàsic. El castellà serveix, en primer lloc, per a ser ciutadà de l'Estat espanyol i, a més, per a moltes altres coses, perquè és una gran llengua universal i pot anar a Sudamèrica. Però la llengua que serveix per a resoldre aquests problemes que estem dient no són ni el català ni el castellà, sinó l'anglès. I si aquest és un país en el qual l'anglès no sigui una llengua habitual entre els nostres infants i la nostra joventut, nosaltres perdrem, perdrem el tren d'aquesta societat que tornarà a ser evident a partir del 1990 o a partir del 1995.

Amb la internacionalització de la nostra economia, tenim més possibilitats, perquè aquest món que ve serà ple de necessitats noves i de carencies específiques, serà un món en el qual la micro-economia serà tant o més important, en molts aspectes, que no la macro-economia i, per tant, els plantejaments basats en els productes, en els preus, en els gustos, en les necessitats concretes, tindran unes possibilitats de tirar endavant enfront del que havien estat els grans plantejaments macro-econòmics d'anys enrera. No vol dir que aquests plantejaments d'anys enrera no continuïn essent vàlids, que evidentment ho són, però s'hauran de complementar amb aquesta nova manera de veure, molt més detallista, molt més davant el producte, els preus, els gustos, les modes, les necessitats concretes.

I aquí nosaltres, els catalans, estem demostrant que tenim, d'acord amb els exemples que els posava, i molts altres que els podria posar, unes autèntiques possibilitats.

Vull acabar aquesta reflexió improvisada i massa mal construïda, i em torno a excusar davant l'Institut, demanant-los el seu ajut en una cosa. L'he demanat ja abans dient que reflexionin sobre aquells punts que he esmentat. Hem d'anar més de pressa, perquè tot no ho podem fer, que quedi clar això, tot no ho podem fer. Ens interessa més estimular segons quines implantacions industrials o ens interessa més fer determinats plantejaments en la lluita contra l'atur? Ens interessa més doncs estimular determinades orientacions noves en l'agricultura o que el pla d'escoles, en lloc de fer-se en quatre anys, es faci en sis? No els demano resposta, però aquestes són alternatives que tenim plantejades.

Ara els demano l'ajut en un altre tema. Estic intentant, sense gaire èxit de moment, introduir en la societat catalana el que en podríem dir el debat sobre la modernitat i la innovació. Comprenc molt bé que l'altre dia al Parlament, quan vaig parlar-ne, no tingués resposta; primera, perquè vaig agafar els meus opositors per sorpresa i era lògic que ells no baixessin a un camp per al qual jo m'havia preparat i ells, lògicament i molt comprensiblement i molt legitimament, no hi havien pensat; segona, perquè els polítics tenim sempre una certa tendència a deixar-nos portar per la maniobra política, per la dialèctica política, per la polèmica política, però el problema de fons que tenim plantejat en aquest país és de saber com Catalunya serà capaç de vèncer el repte de la modernitat i de la innovació.

Com serem capaços, per exemple, de fer allò que jo deia abans, de crear una nova ideologia de progrés, que no la tenim? Val a dir que no la té gairebé ningú i que, en general, a Europa, la noto poc. Potser és petulant per part meua de pensar que a Europa no hi és, potser sí que hi és i jo no la sé descobrir, però, en general, com que les idees dominants els últims trenta anys avui evidentment es troben en crisi, nosaltres, els europeus en general i òbviament els catalans, no hem fet encara la renovació del nostre arsenal intel·lectual.

Això, els demano que vostès ho agitin, que vostès en parlin, que vostès diguin que ens calen aquestes noves idees. Perquè si ho fa el govern de la Generalitat, algú es

pensarà que això obeeix a una maniobra política, però si ho fa el món més intel·lectual i el món més tècnic, serà més fàcilment rebut per tothom.

És molt important que ho fem, perquè nosaltres ens hem d'avançar: és a dir, nosaltres hem d'arribar en aquesta nova ideologia de progrés i actuar d'acord amb aquesta nova ideologia de progrés abans que els altres. En tot cas, amb tota seguretat, abans que la resta d'Espanya. Perquè nosaltres tenim, no ens enganyem, poc poder polític i bastants falles en la nostra societat. Només en el grau en què nosaltres prenguem posicions abans i comencem a moure'ns en una direcció encertada respecte a d'altres països d'Europa i respecte a d'altres zones d'Espanya, podrem vèncer alguns dels "handicaps" que tenim.

Recordin que nosaltres com a "handicaps" tenim, entre d'altres, la insuficiència financera catalana que, òbviament, ha estat incrementada molt seriosament per la crisi bancària que hi ha hagut a Catalunya aquests últims anys i que coneixem tots i jo d'una manera especial. Això és greu, no sols pel fet que es perdin uns instruments, que això ja és molt important, gravíssim, sinó també perquè es perd la possibilitat que els catalans, o alguns catalans si més no, alguns homes representatius del país, estiguin situats en determinats nivells de coneixement i de decisió i, sobretot, en determinats nivells en els quals regeix un tipus de mentalitat i un tipus de veure problemes que no és el del dia a dia... ni el dels problemes menuts.

Per tant, aquí tenim una insuficiència instrumental, no solament econòmica sinó instrumental i amb repercussions del que podríem anomenar mentalitat econòmica del país. Tenim problemes amb algunes de les nostres grans empreses, que a més pateixen el que pateix tot el país, un suport polític deficient. I les empreses grans necessiten moltes vegades, per a anar endavant, poder tenir un cert enllaç, un cert engranatge amb la política d'Estat, amb la política econòmica d'Estat, amb la política fins i tot de vegades de compres de l'Estat.

La política industrial de l'Estat és molt poc comprensiva envers Catalunya. Potser per allò que dèiem abans de la insuficiència de poder polític que, malgrat la Generalitat i altres coses, continuem tenint. Que ha passat, per exemple, en el ram de les motos? Ha estat un autèntic escàndol.

Ara cal que aquest fet, per altra banda en ell mateix positiu, de l'Acord Econòmic Social no reproduïxi aquesta falla tradicional. Per altra banda, la política que se sol fer a Madrid té molt en compte les empreses de l'Estat i actualment té, i em sembla bé, molt en compte les multinacionals; no hi faig cap crítica, però la veritat és que té molt poc en compte allò que en podríem dir les empreses petites i mitjanes, que són les que més típicament s donen a Catalunya.

Tenim, com a fet greu, la crisi de sectors molt importants dels nostres estaments econòmics més forts o almenys més forts fins fa poc. La crisi econòmica ha estat d'una duresa tremenda a Catalunya. Jo sempre repeteixo aquella frase d'en Boyer que diu que Catalunya ha fet la reconversió industrial, que és un fet positiu, però l'ha fet salvatge, sense ajuts, sense xarxa de seguretat, amb un cost en llocs de treball tremend, amb un cost amb empreses molt gran i amb un cost amb patrimonis familiars immensos. Jo, amb la preocupació que tinc sempre de veure si puc, digem-ne, entrar en el detall de les coses i en els casos concrets, una de les coses que faig de tant en tant és cridar alguns notaris, perquè si volem saber què passa amb profunditat en l'economia d'un país, uns dels qui ens ho poden explicar són els notaris, perquè els notaris ens expliquen què passa. I què fan aquests últims anys? Bàsicament fiancen crèdits, fan hipoteques, intervenen en vendes de patrimonis de feia dues, tres, quatre, cinc, sis generacions i de fet ens trobem que una part dels estaments econòmics del país importants fins fa poc, avui s'han perdut realment i no poden conservar la façana d'aquesta força.

I això, en darrer terme, en un país, que els seus estaments econòmics perdin pes, pot agradar de vegades en una conjuntura política o social o en mig d'una determinada polèmica, però al capdavant això ho paguem tots, perquè queda disminuïda la capacitat de direcció, direcció econòmica en aquest cas, que té aquest país. I s'accentua un fet que a Catalunya existeix, que és una certa desestructuració de la nostra societat; tenim una societat civil forta, creativa, brillant, però molt de base, poc estructurada i poc estructurada sobretot en els nivells alts.

Bé, tot això són coses negatives que tenim, però al costat d'això tenim coses positives, que els diré també, perquè no se'n vagin massa tristos a casa. Tenim coses positives, tenim un teixit empresarial que no té cap altre indret d'Espanya. Tenim una vocació empresarial dels homes del país, de vocacions empresarials noves, però són gent que no coneixem perquè és un estament nou que s'està creant. Si vostès van a un banc, i això també els ho recomano, i criden o al president, al cap de cartera o al director d'una oficina important, i li fan explicar què passa, els dirà que hi ha recuperació en el país, però que s'està produint a través de gent desconeguda, i que els grans clients de molts dels nostres bancs, de molts dels bancs que operen a Catalunya, millor dit, són gent absolutament desconeguda, no en coneixem ni un. Això indica una capacitat de recreació del teixit social i compensa, si més no en part, aquelles pèrdues i aquella desestructuració que abans assenyalava.

Tenim un nivell cultural vàlid, un bon nivell cultural evidentment a escala espanyola, però també en relació amb Europa. Passa però, que nosaltres quan parlem d'Europa, pensem en París, Milà, Brusselles, Amsterdam i Londres, però si vostès un dia, en lloc d'anar a París amb avió, hi van amb cotxe i dediquen tres dies a anar amb cotxe i aturar-se en molts llocs, veuran que Catalunya és un país que està per damunt de la mitjana europea en molts aspectes.

Tenim una tradició europea important, absolutament positiva; tenim una bona xarxa de comunicacions, tenim, amb totes les falles que abans els de dit, però real, una societat civil important, forta, operativa, creativa. I aquesta societat cap a la qual anem, em sembla a mi, i amb això entro ara en el terreny de les hipòtesis, que és una societat on un poble com el nostre encaixarà perfectament, perquè serà una societat menys dirigista que l'actual, més basada en l'esfera privada, serà una societat en la qual el fet micro-econòmic jugarà molt, serà una societat en la qual la capacitat d'iniciativa de les persones i dels grups intermedis tindrà també una importància molt gran.

Tot això, per tant, són fets positius. Podríem dir, i això no és cap elogi, que Catalunya perd tradicionalment les batalles del "hard" i guanya molt sovint les del "soft", i ara ens trobem en un moment en què en podríem dir que els nostres elements de "hard", els nostres elements, diguem-ne, més institucionals i no em refereixo a la Generalitat sinó a aquest camp econòmic, han trontollat seriosament i, en canvi, això coincideix en un moment en què la creativitat del país torna a ser molt important. Els agrairé que vostès em creguin en això, perquè al President de la Generalitat, si més no a un President com jo, que hi té molt d'interès, de vegades el critiquen i diuen que ("major de parva non curat") es fixa massa en coses petites. En darrer terme els puc assegurar que totes aquestes coses que els he dit, del teixit empresarial, de la vocació empresarial, del nivell cultural, de la força de la societat civil, això és absolutament cert. I això, a més, en una línia creixent.

I aquest és el nostre actiu. Però el que passa és que tot això, si nosaltres no som capaços, a través d'uns plantejaments ben fets en aquest moment, que han de començar per ser plantejaments aquí, en el nostre cap, en les nostres idees, d'aprofitar-los per a situar-nos tots nosaltres sis o set anys endavant, esperar que els altres vinguin i

que ens trobin ja amb unes posicions ocupades, si no ho fem això, nosaltres no hi entrarem en aquesta societat.

Per què vénen les empreses estrangeres? Per què la nostra possibilitat de tenir un cert pes en el món electrònic, si més no en el conjunt espanyol, ha persistit? Perquè hi ha hagut molta gent que durant els anys seixantes i setantes han fet esforços en aquest sentit i encara que s'ha posat de manifest la seva insuficiència, la posició que ocupaven és una posició vàlida i important, i un inversor sempre vol anar a un país on hi ha gent habituada a fer coses. Perquè no es pensin que sigui fàcil de posar indústries en un lloc on no hi ha res, on sols hi ha hagut o hi ha una gran indústria, un gran gegant, una gran siderúrgia que un bon dia un govern va decidir fer; no es pensin que sigui fàcil de posar-hi indústries, perquè, de fet, el que realment els empresaris i els inversors busquen, és un lloc on la inversió pugui aprofitar-se de tot l'entorn que necessita una empresa per anar endavant, i que és tan important com l'esforç que pròpiament pugui fer una sola empresa, ep! encara que es tracti d'un empresari amb empena i amb energia.

Nosaltres hem estat situats empresarialment i econòmicament en uns punts determinats i, quan hi ha qui diu a segons qui vostè ha d'anar allà, o allà o allà, l'interessat diu que sí, però precisa que també podria anar en aquell altre lloc on hi ha un teixit empresarial, una vocació empresarial, una tradició empresarial, una classe treballadora habituada en aquest tipus de feina i molt més madura, una tradició europea i una societat civil forta.

Però això, naturalment, ho hem de saber organitzar, i aquesta és la col·laboració que els vull demanar després d'aquesta llarga i no sempre preparada conferència. Sé que els puc demanar aquest favor, perquè de fet és un favor que els demano apel·lant el seu patriotisme. Ens haurien d'ajudar vostès, que són gent independent, gent de prestigi en el món de les idees, en el món de la universitat, en el món de la recerca; gent que no porten a sobre cap mena d'etiqueta o que, si la porten, ho fan d'una manera que no els fa sospitosos de res en política, i per tant són gent que pot dir aquestes coses sense que ningú pensi que hi ha cap segona intenció. Vostès ens han d'ajudar a fer que, al país, el que es debati no siguin els nostres petits problemes de cada dia, que també hem de resoldre, sinó aquest gran problema de saber com Catalunya es pot preparar per a aquest repte de la modernitat i de la innovació, per aquest gran repte de l'any, no sé quin, de 1990 a 1995. Mentrestant ens hem d'ocupar dels problemes i dels traumes i dels drames i de l'atur, però, amb una certa perspectiva històrica i amb una certa perspectiva de futur, ens hem d'ocupar d'això.

Jo els demano, com a Institut, com a Societat Catalana, com a Secció d'Economia i com a persones, com a individus concrets, tots amb el seu prestigi, que ens ajudin als polítics, que ens ajudin a fer que aquest sigui, durant els propers mesos o durant els propers anys, el gran debat de la societat catalana.